

Bruxelles, 27. ožujka 2026.
(OR. en)

14203/1/25
REV 1

MAMA 247	COHOM 152
MED 77	JAI 1476
CFSP/PESC 1493	MIGR 383
COPS 509	COTER 173
WTO 93	TRANS 477
ENV 1051	EMPL 445
ENER 537	DIGIT 202
ECOFIN 1367	EDUC 390
DEVGEN 182	POLMAR 62

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: JOIN(2025) 26 final/2

Predmet: ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU,
VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU
I ODBORU REGIJA
Pakt za Mediteran
Jedno more, jedan pakt, jedna budućnost

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument JOIN(2025) 26 final/2.

Priloženo: JOIN(2025) 26 final/2

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 16.10.2025.
JOIN(2025) 26 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document JOIN(2025) 26 final of 16.10.2025.
Concerns the Croatian language version.
Several inaccuracies have been corrected.
The text shall read as follows:

**ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Pakt za Mediteran
Jedno more, jedan pakt, jedna budućnost**

1. UVOD

Europska unija (EU) i partneri na južnom Mediteranu¹ dijele prostor zajedničkih mogućnosti, izazova i odgovornosti: to je naš **zajednički mediteranski prostor**. U duhu partnerstva radimo na stabilnosti i prosperitetu Mediterana.

Od pokretanja **Barcelonskog procesa**² 1995. stvaranje područja zajedničkog mira i prosperiteta u mediteranskoj regiji strateški je cilj Europske unije. Korištenjem postojećih institucija i formata za suradnju **Agenda za Sredozemlje iz 2021. i njezin gospodarski i investicijski plan (EIP)**³ tome su dali dodatni poticaj: ukupna sredstva EU-a za južno susjedstvo u okviru EIP-a iznosila su oko 6 milijardi EUR, čime su potaknuta ulaganja u nekoliko konkretnih vodećih projekata u iznosu od oko 27 milijardi EUR.

Imenovanje prve **europske povjerenice za Mediteran**, koja blisko surađuje s **visokom predstavnicom Europske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku**, naglašava ambiciju EU-a da se više angažira i zauzme ciljaniji pristup Mediteranu.

Pakt za Mediteran („Pakt”) odraz je te strateške ambicije. Želimo ojačati taj odnos i postići **čvršću integraciju unutar zajedničkog mediteranskog prostora**. Cilj je pakta promijeniti način razmišljanja, što je potrebno za ostvarivanje punog potencijala našeg partnerstva i za suradnju na temelju načela zajedničkog stvaranja i zajedničke odgovornosti.

Mediteranska regija nalazi se na spoju tri kontinenta – Europe, Afrike i Azije – i kao takva važna je za gospodarsko partnerstvo, kulturnu razmjenu i dijalog među tim različitim regijama. U aktualnom globalnom i regionalnom geopolitičkom kontekstu potrebni su bliži politički odnosi i ojačano partnerstvo. Posljedice rata u Gazi osjećaju se na Bliskom istoku i šire, što dovodi do povećanja nesigurnosti i nestabilnosti. Nedavni dogovor o okončanju sukoba u Gazi povijesna je prekretnica i pruža priliku Izraelu, Palestini i široj regiji da stvore vjerodostojan politički put prema trajnom miru i sigurnosti na temelju dvodržavnog rješenja. Iako je neposredni prioritet EU-a osigurati dostatnu humanitarnu pomoć Gazi, EU će doprinijeti i pružanjem potpore upravljanju Palestinskom samoupravom i njezinoj reformi, financiranjem obnove Gaze, među ostalim okupljanjem skupine donatora za Palestinu, te jačanjem prisutnosti EU-ovih misija ZSOP-a.

Sukobi i nemiri u novije vrijeme, među ostalim u Libanonu, Siriji, Jemenu i Iranu, povećali su napetosti, što je utjecalo na pomorsku sigurnost i međunarodnu trgovinu. Na mediteransku regiju mogla bi utjecati i nesigurnost i nestabilnost u Africi, posebno u susjednom Sahelu, koji je od strateške važnosti za sjevernoafričke zemlje. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine isto tako utječe na ovu regiju, posebno u pogledu sigurnosti opskrbe hranom.

Ovaj Pakt **prilika je da preoblikujemo ključne odnose i naglasimo svoju predanost uspostavi mira, sigurnosti i multilateralnog međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima te damo jasan politički signal partnerstva na globalnoj sceni.**

¹ Južni Mediteran obuhvaća deset partnera iz južnog susjedstva: Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Libiju, Maroko, Palestinu*, Siriju i Tunis.

* Ovaj naziv ne tumači se kao priznanje Države Palestine niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica o tom pitanju.

² Deklaracija iz Barcelone i Euromediteransko partnerstvo | EUR-Lex.

³ JOIN(2021) 2.

Pakt će pružiti **praktičan okvir za suradnju** u kojem će se objediniti politički angažman i pristup odozdo prema gore provedbom zajedničkih inicijativa u prioritetnim područjima politika od zajedničkog interesa. Tim se inicijativama mogu ostvariti konkretni rezultati za ljude svih dobnih skupina, a posebno za mlade, žene, mala poduzeća i poduzetnike. Pakt će promicati suradnju regionalnih i lokalnih razina u zajedničkom mediteranskom prostoru. Aktualna društvena i gospodarska preobrazba u regiji nudi mnoštvo prilika za suradnju koja može biti od koristi građanima. Uz to, zajednički rad na rješavanju pitanja klime, okoliša i sigurnosti može pomoći u izgradnji i daljnjem jačanju otpornosti regije, pri čemu bi se naše partnerstvo preusmjerilo na industrije budućnosti. Pakt je prilika da aktivnosti usmjerimo na područja koja mogu imati **trajan i transformativan učinak** na širu regiju i svijet.

Pakt je rezultat **opsežnog postupka savjetovanja** s 10 partnera na južnom Mediteranu, državama članicama EU-a, Europskim parlamentom, Europskim gospodarskim i socijalnim odborom, Odborom regija, susjednim zemljama koje nisu članice EU-a, agencijama UN-a i drugim međunarodnim organizacijama. Blisko je uključena i **Unija za Mediteran (UzM)** s obzirom na njezin jedinstven sastav međuvladine organizacije, čiji su članovi svi partneri iz EU-a i s južnog Mediterana. Važnu ulogu u savjetovanjima imala je i **Zaklada Anna Lindh (ALF)**.

Provedena su i savjetovanja s brojnim dionicima koji predstavljaju razne sastavnice civilnog društva, uključujući gospodarske, kulturne i društvene aktere, akademsku zajednicu i skupine za strateško promišljanje. Posebna pozornost posvećena je regionalnoj i lokalnoj dimenziji, među ostalim jer će ona biti ključna za provedbu Pakta. Mladi su bili aktivno uključeni u savjetovanja putem niza događanja, posebno u okviru **Euromediteranskog dijaloga s mladima**.

O ishodu tih savjetovanja raspravljalo se na **ministarskom sastanku EU-a i južnog susjedstva** održanom 14. srpnja 2025., na kojem je 10 partnera s južnog Mediterana i država članica EU-a potvrdilo svoju spremnost na pragmatičnu suradnju na konkretnim inicijativama i mjerama budućeg pakta.

Primjena Pakta s vremenom bi se mogla **proširiti i izvan južnog Sredozemlja** s obzirom na sinergije s drugim inicijativama EU-a. Prema potrebi razmotrit će se i poticati sudjelovanje u aktivnostima od zajedničkog i strateškog interesa za partnere iz Perzijskog zaljeva, susjedne supsaharske afričke zemlje, posebno Mauritaniju i Senegal, kao i Tursku te partnere sa zapadnog Balkana i crnomorsku regiju⁴. Nastavit će se i suradnja s **regionalnim organizacijama** – Afričkom unijom, Ligom arapskih država i Vijećem za suradnju u Zaljevu.

Pakt će poduprijeti daljnje jačanje **trostrane suradnje, posebno s partnerima iz Perzijskog zaljeva**. To je od velike važnosti jer te zemlje predstavljaju važan most između Europe, Azije i Afrike i mogu imati važnu ulogu u rješavanju političkih, gospodarskih, razvojnih i humanitarnih pitanja na južnom Mediteranu, a posebno na Bliskom istoku. Mnoga prioritetna područja Pakta usklađena su s prioritetima iz Zajedničke komunikacije EU-a o strateškom

⁴ Strateški pristup Europske unije crnomorskoj regiji, JOIN(2025) 135.

partnerstvu s Perzijskim zaljevom⁵, posebno u pogledu zelene tranzicije, trgovine, prometa, regionalne stabilnosti i globalne sigurnosti.

2. TRI STUPA PAKTA

Objava Pakta označava početak procesa otvorenog tipa kojim se gradi **praktičan okvir za suradnju** utemeljen na tri stupa.

- I. **Ljudi: pokretačka snaga za promjene, veze i inovacije**
- II. **Snažnija, održivija i integrirana gospodarstva**
- III. **Sigurnost, pripravnost i upravljanje migracijama**

Ta su tri stupa **usko povezana**. Svaki od njih obuhvaća početni skup novih i provedivih **inicijativa**, kao i prijedloge za **proširenje postojećih mjera** koje mogu imati transformativni učinak i donijeti dodanu vrijednost. Pakt se temelji na **načelu fleksibilnosti**, koje će omogućiti da partneri u provedbi inicijativa sudjeluju u različitoj mjeri.

Pakt će se **temeljiti na postojećim inicijativama**, uključujući Gospodarski i investicijski plan, sporazume o pridruživanju, prioritete partnerstva, strateška i sveobuhvatna partnerstva, druge okvire regionalne suradnje te nacionalne strategije država članica⁶.

Za potporu provedbi Pakta **mobilizirat će se svi relevantni financijski instrumenti EU-a**, što je u skladu s prioritetima Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, strategije Global Gateway⁷ i buduće Globalne Europe⁸. Tražit će se doprinosi država članica EU-a i partnera na južnom Mediteranu kako bi se maksimalno povećali učinak i sinergije mjera. Slično tome, u okviru pristupa Tima Europa angažirat će se financijske institucije država članica EU-a i međunarodne financijske institucije⁹ te koristiti financijska sredstva privatnog sektora kako bi se stvorile prilike za ljude i poduzeća.

EU i partneri na južnom Mediteranu radit će na tome da se poštuju ljudska prava, načelo dobrog upravljanja i temeljne slobode, u skladu s Programom održivog razvoja do 2030. Istodobno će promicati **rodnu ravnopravnost, nediskriminaciju i prava osoba s invaliditetom**. To će poduprijeti provedbu inicijativa i ključan je element za održavanje dinamičnog civilnog društva i promicanje zdravijeg i povoljnijeg poslovnog okruženja.

I. **Ljudi: pokretačka snaga za promjene, veze i inovacije**

Zajednički mediteranski prostor započinje s ljudima koji u njemu žive: prostor je to sa zajedničkim kulturnim vrijednostima i poviješću, u čijem su središtu ljudi. Povezivanjem ljudi potiče se uzajamno razumijevanje i pružaju prilike za rast i razvoj, stvara stabilnost i omogućuje zajednički rad koji donosi brojne koristi.

S jedne se strane EU suočava s pogoršanjem demografskih trendova na koje utječe kombinacija dugog očekivanog životnog vijeka i smanjenja stope nataliteta, dok s druge strane južni dio mediteranske regije osjeća socijalne, gospodarske i demografske pritiske. Pakt će nam

⁵ JOIN(2022) 13.

⁶ Uključujući Matteijev plan za Afriku i s njim povezani Rimski proces.

⁷ Uredba (EU) 2021/947.

⁸ [Proračun EU-a za razdoblje 2028. – 2034.](#)

⁹ Posebno Europska investicijska banka (EIB) i Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD).

omogućiti da ulažemo u obrazovanje, vještine, kružne migracije i egzistenciju¹⁰. Obrazovanje ima jasan i dokazan učinak na razvoj i gospodarski rast. Premda su mladi na južnom Mediteranu voljni pohađati **studije i strukovno osposobljavanje**, niže stope završavanja programa¹¹, nejednako priznavanje kvalifikacija te ograničena mobilnost i mogućnosti zapošljavanja i poduzetništva otežavaju im pristup pristojnim radnim mjestima na nacionalnim, regionalnim i međunarodnim tržištima rada¹².

Ulaganjem u ljude i **podupiranjem njihovih odluka o učenju, rastu i mobilnosti** Pakt će doprinijeti jačanju kulturnih, akademskih, društvenih i gospodarskih veza, koje će suradnju EU-a i južnog Sredozemlja učiniti još bližom i otpornijom.

1.1. Visoko obrazovanje, strukovno osposobljavanje, razvoj vještina, istraživanje i inovacije

U skladu s Unijom vještina¹³ Pakt će podupirati **razvoj vještina i pristup tržištima rada** putem obrazovanja i strukovnog osposobljavanja. Cilj suradnje s institucijama i privatnim sektorom u zajedničkom mediteranskom prostoru bit će pozicioniranje regije kao središta transnacionalnog obrazovanja, inovacija, istraživanja i razvoja, što će doprinijeti otpornosti i obnovi. U tom će kontekstu važnu ulogu imati sveučilišta, ustanove za obrazovanje i osposobljavanje, istraživačka i tehnološka infrastruktura, industrija, zaklade i kulturni akteri.

Pakt će se temeljiti na političkom dijalogu o visokom obrazovanju na visokoj, ministarskoj razini, kao i na uspješnoj suradnji s partnerima na južnom Mediteranu u okviru programa Erasmus+, kako bi se stvorilo integriranije i uključivije okruženje za visoko obrazovanje i razvoj vještina u zajedničkom mediteranskom prostoru, među ostalim pokretanjem **Platforme za visoko obrazovanje na Mediteranu**.

Osim toga, obrazovni sektor mogao bi imati koristi od načela međugeneracijske pravednosti, koje omogućuje da se energija mladih ujedini s iskustvom starijih generacija, čime se dobna raznolikost pretvara u zajedničku snagu za inovacije i koheziju.

¹⁰ JRC143548. Podaci pokazuju da će regija južnog Mediterana za otprilike tri desetljeća imati demografske obrasce slične onima koji se trenutno bilježe u EU-u. Trenutačno je u većini zemalja u južnom dijelu Mediterana omjer između radno sposobnog stanovništva i starijih osoba (više od 65 godina) između 12 i 15 %. Međutim, očekuje se da će do 2060. taj omjer pasti na oko 5 %, što je nešto iznad razina zabilježenih u EU-u. Te će promjene iziskivati pomak u modelima gospodarskog rasta s oslanjanja na sve veću radnu snagu na usmjerenost na povećanje produktivnosti rada.

¹¹ JRC143548. Prosječna bruto stopa završavanja programa prvog stupnja (ISCED 6 i 7) u terciarnom obrazovanju u šest zemalja južnog Mediterana prema dostupnim podacima iznosi 32,7 %, a prosjek EU-a je 44,1 %.

¹² Omjer aktivnog stanovništva (osoba koje su zaposlene ili aktivno traže zaposlenje) i radno sposobnog stanovništva manji je od 50 % u zemljama južnog Mediterana i iznosi samo 30 % kad je riječ o ženama. U EU-u je taj omjer gotovo 75 %. Omjer aktivnog stanovništva i radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 65 godina, 2023., Eurostat.

¹³ COM(2025) 90.

Visoko obrazovanje, vještine, istraživanje i inovacije

Ova će inicijativa stvoriti integriranije i uključivije okruženje za visoko obrazovanje i vještine tako što će se:

- **osnovati Mediteransko sveučilište**, institucija s kampusima u zajedničkom mediteranskom prostoru i s programima u području humanističkih, prirodnih i tehničkih znanosti. Taj će se projekt temeljiti na iskustvu visokih učilišta u regiji i saveza europskih sveučilišta, pri čemu će se iskoristiti i dopuniti postojeće mjere za jačanje kapaciteta u okviru programa Erasmus+. Omogućit će se razmjene osoblja i studenata među odabranim sveučilištima i poslovnim školama u regiji na uključiv način te će se nastojati razviti zajednički kurikulumi/programi, združene diplome i druge obrazovne aktivnosti, kao što su ljetne škole i zajedničke mikrokvalifikacije,
- **poboljšati mobilnost studenata i osoblja u visokom obrazovanju** u okviru programa Erasmus+ i poticati mobilnost **istraživača** u okviru aktivnosti Marie Skłodowska-Curie programa Obzor Europa,
- **osnivati i razvijati inovacijski i istraživački centri**, koji okupljaju sveučilišta i privatni sektor radi poboljšanja prijenosa znanja i tehnologije, uključujući inovatore, *start-up* poduzeća i ulagače,
- **osnovati Mediteranski centar za znanstvenu diplomaciju** kako bi se povezale znanost i politika te kako bi se diplomatsko i tehničko osoblje osposobilo za prekogranične pregovore, izradu zajedničkih projekata i savjetovanje o politikama na temelju dokaza,
- **podupirati programi međugeneracijskog mentorstva** za razmjenu znanja i iskustava s mladima.

Smanjivanje nerazmjera između obrazovanja i strukovnog osposobljavanja s jedne strane **i jednakih i dostojnih mogućnosti zapošljavanja** s druge strane neophodno je za jednostavno uključivanje na tržišta rada i mobilnost radne snage te za povećanje konkurentnosti. Jačanje položaja žena i smanjenje razlike u zapošljavanju žena i muškaraca važno je za oslobađanje potencijala gospodarstava i društava u cijelom zajedničkom mediteranskom prostoru. Širenje **putova migracija radne snage** između EU-a i južnog Sredozemlja, među ostalim za sezonske radnike, i dalje je od velike važnosti za usklađivanje ponude i potražnje na tržištima rada i za poticanje gospodarskog rasta¹⁴.

¹⁴ JRC143548. Migracije pozitivno utječu na dobrobit zemalja južnog Mediterana i ublažavaju pritisak na tržište rada u EU-u. Studiranje u EU-u sve je važniji kanal za ulazak na tržište rada EU-a za državljane zemalja južnog susjedstva.

Rješavanje problema neusklađenosti vještina i kvalifikacija s potrebama na tržištima rada

Cilj ove inicijative bit će podupiranje jednostavnog ulaska radnika iz zemalja partnera na južnom Mediteranu na regionalna, nacionalna i međunarodna tržišta rada. Pokrit će se više područja zapošljivosti tako što će se:

- **proširiti postojeći sustavi tehničkog i strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (TVET)** usklađivanjem strukovnog osposobljavanja s potrebama tržišta rada kako bi se obuhvatili sektori od zajedničkog interesa, među ostalim u poljoprivredi i preradi hrane, digitalnom i kulturnom sektoru te inovativnom turizmu,
- **podupirati razvoj programa po uzoru na nacionalne planove u okviru Garancije za mlade¹⁵** koji bi bili prilagođeni regionalnom i lokalnom kontekstu kako bi se osiguralo da mladi pronađu mogućnosti na tržištima rada,
- **uspostaviti alat za praćenje vještina, tzv. MED Skill Tracker**, za evidentiranje vještina koje steknu korisnici projekata EU-a ili partnera. MED Skill Tracker olakšat će priznavanje i prenosivost vještina te poboljšati mogućnosti za međunarodnu i kružnu mobilnost u okviru postojećih programa i inicijativa¹⁶. To će doprinijeti razvoju partnerstava za traženje talenata,
- **poboljšati kvaliteta naukovanja i modela učenja temeljenog na radu**, ponajprije omogućivanjem sudjelovanja partnera na južnom Mediteranu u Europskom savezu za naukovanje.

1.2. Kultura, sport i turizam

Sredozemlje ima impresivno bogatstvo **materijalne i nematerijalne kulturne i prirodne baštine**. Više od 60 lokaliteta svjetske baštine UNESCO-a i dinamična suvremena arhitektonska i umjetnička scena¹⁷ regije južnog Sredozemlja nepobitan su dokaz naših zajedničkih korijena i temelj buduće suradnje u području kulture, održivog kulturnog turizma, uključujući kulinarske tradicije¹⁸, obrazovanje i razvoj temeljen na baštini.

Kulturni lokaliteti i institucije, kao i muzeji, trebali bi biti više od izložbenih mjesta: trebali bi pokretati promjene te poticati gospodarski razvoj i uključivi rast jer imaju potencijal za pokretanje obnove i revitalizacije urbanih, obalnih i ruralnih područja. Suradnja s javnim i privatnim sektorom te lokalnim i međunarodnim donatorima i zakladama ključna je za oslobađanje njihova potencijala. Poticanjem održivog turizma i upravljanja lokalitetima baštine regije svoju baštinu mogu pretvoriti u trajni izvor gospodarskih i društvenih koristi. Zaštita umjetnosti i kulturne i prirodne baštine od pljačke i nezakonite trgovine (kao i zaštita prava suvremenih umjetnika) i dalje su područja od zajedničkog interesa.

Lokaliteti kulturne baštine i muzeji mogu postati **prostori za promišljanje i dijalog otvoreni raznim zajednicama** i tako stvoriti prilike za izgradnju kulturne otpornosti i

¹⁵ [Pojačana Garancija za mlade – Europska komisija.](#)

¹⁶ Kao što su Erasmus+, Obzor Europa, PRIMA, THAMM+, programi Instrumenta za partnerstvo u području migracija, mreža Medusa i uz potporu Opservatorija ETF-a za vještine na Mediteranu.

¹⁷ [UNESCO-ov centar za svjetsku baštinu – Popis svjetske baštine.](#)

¹⁸ Među ostalim, mogućim proširenjem [projekta međunarodne suradnje AfrIPI.](#)

koheziju. **Umjetnost, glazba, tradicijski zanati i kinematografija** mogu promicati uzajamno razumijevanje, raznolikost, ukljućivost i društveno-gospodarski razvoj. Pakt će poticati mjere s težištem na kulturnoj baštini, uključujući pokretanje dijaloga na visokoj razini o kulturnoj suradnji.

Ulaganje u sport jaća koheziju, smanjuje društvene razlike i promiće ukljućenost. Osim zdravstvenih i gospodarskih koristi, važan je za aktiviranje mladih i stvaranje osjećaja pripadnosti. Predstojeća velika sportska događanja¹⁹, na kojima će se okupiti zemlje iz sredozemne regije, nude obećavajuće mogućnosti za regionalnu suradnju i održivu povezivost te pomažu u promicanju ravnopravnosti i nediskriminacije.

Produblјivanje međuvjerskog dijaloga doprinosi uzajamnom razumijevanju i mirnoj suradnji u svladavanju zajedničkih izazova.

Na temelju iskustava stećenih u programima Erasmus+, Kreativna Europa i Obzor Europa, u okviru Pakta razmotrit će se načini za daljnje poboljšanje suradnje započete inicijativama EU-a u području istraživanja, kulture, mladih i sporta.

Euromediterranska inicijativa za kulturu, sport i turizam

U okviru ove inicijative pokrenut će se višedionička mreža javnog i privatnog sektora, civilnog društva, zaklada, turističkih operatora i sveučilišta radi promicanja kulturne baštine i kreativne industrije, kulturnog turizma i sporta, koja će se usmjeriti na ciljeve u nastavku.

- **Zaštita i vrednovanje kulturne baštine:**
 - **uspostava mehanizma za zaštitu i promicanje kulturne baštine Mediterana** udruživanjem javnih i privatnih resursa,
 - **stvaranje mediteranskih kulturnih putova** radi jaćanja zajedničkog mediteranskog kulturnog prostora,
 - **proširenje zajedničkog europskog podatkovnog prostora za kulturnu baštinu** na partnere na južnom Mediteranu s ciljem unapređenja digitalizacije i očuvanja kulturne baštine
- **Razvoj kolaborativne digitalne platforme „CulturIT”** za povezivanje kulturnih aktivnosti
- **Osiguravanje sudjelovanja umjetnika i drugih kulturnih aktera na velikim kulturnim događanjima i poboljšanje rezidencijalnih programa**, među ostalim putem regionalnih mreža za talente
- **Osiguravanje odaziva na aktivnosti povezane s kampanjom #BeActive i Europskim tjednom sporta** kako bi se pridonijelo shvaćanju važnosti sporta za fizičko i mentalno zdravlje
- **Suradnja s Mediteranskim igrama** radi veće prepoznatljivosti tog već tradicionalnog događanja, posebno među mladima, kako bi se promicale koristi sporta i njegov pozitivan učinak u borbi protiv stereotipa i poticanju ukljućivosti.

¹⁹ Kao što su Mediteranske igre i Svjetsko prvenstvo 2030.

1.3. Jačanje uloge civilnog društva, mladih i lokalnih zajednica

Civilno društvo i lokalne zajednice najbolje su upoznati sa stanjem na terenu. Njihov rad – potpora u pružanju socijalnih usluga i usluga u zajednici, senzibilizaciji javnosti o glavnim društvenim problemima, jačanju demokratskog sudjelovanja, jačanju položaja žena i mladih te podupiranju digitalne pismenosti – doprinosi stvaranju uključivijeg društva. Važni su i za poboljšanje položaja ranjivih skupina, uključujući osobe s invaliditetom.

Aktivno i angažirano civilno društvo, zajedno s parlamentima i javnim institucijama, može olakšati lokalni dijalog i omogućiti bolje oblikovanje i provedbu politika u korist građana. Zdravo **medijsko okruženje** ključno je za osiguravanje otvorenog i uključivog prostora za raspravu. Slično tome, poticanjem razvoja na regionalnoj i lokalnoj razini integriranim i participativnim pristupima može se poduprijeti uravnotežen rast u urbanim i ruralnim područjima.

U okviru Pakta intenzivirat će se nastojanja da se stvori poticajno okruženje za civilno društvo i pomogne lokalnim zajednicama u izgradnji kapaciteta za djelotvorno funkcioniranje.

Jačanje uloge civilnog društva, mladih i lokalnih zajednica

Cilj je ove inicijative poduprijeti dinamično civilno društvo i lokalne zajednice kao pokretače razvoja i socijalne kohezije. Ojačat će se uloga ključnih aktera koji mogu konkretno poduprijeti svoje zajednice tako što će se:

- **osnovati Parlamentarna skupština mladih za Mediteran**, koja će mladima dati priliku da izraze svoja mišljenja i stavove,
- **poduprijeti razvoj mediteranske civilne službe** pokretanjem platforme na kojoj će mladi iz sredozemne regije moći pronalaziti prilike za volontiranje u vlastitoj zemlji i ostatku regije. Ta će se inicijativa temeljiti na volonterskim inicijativama i dopunjavati druge inicijative za mobilnost i tako poticati dublje uzajamno razumijevanje među mladima u zajedničkom mediteranskom prostoru,
- **jačati utjecaj organizacija pod vodstvom žena u njihovim zajednicama**, koje će se aktivno uključiti u osmišljavanje i provedbu inicijativa u raznim sektorima, kao što su usavršavanje, visoko obrazovanje i poslovna potpora. Ta će se inicijativa temeljiti i na iskustvu podupiranja *start-up* poduzeća pod vodstvom žena u ruralnim i udaljenim područjima,
- **jačati potpora medijskim organizacijama** olakšavanjem provedbe inicijativa za izgradnju kapaciteta, pružanjem mogućnosti za suradničke projekte i poticanjem razmjene iskustava. Ta će inicijativa ojačati kontinuiranu suradnju u podupiranju mladih utjecajnih osoba u regiji,
- **ojačati mehanizam suradnje na lokalnoj razini**, na temelju primjera Sporazuma gradonačelnika, radi promicanja socijalne uključenosti na lokalnoj i općinskoj razini za građane svih dobnih skupina, uključujući osobe u ranjivom položaju.

II. **Snaznija, održivija i integrirana gospodarstva**

Dublji trgovinski odnosi i gospodarska integracija pomažu u osiguravanju stabilnosti i gospodarske otpornosti. EU i partneri na južnom Mediteranu imaju čvrste i dugotrajne gospodarske veze i golem potencijal za daljnje povećanje gospodarske integracije tržišta u cijeloj regiji radi stvaranja održivog rasta i mogućnosti zapošljavanja. Naša su gospodarstva komplementarna i mogu donijeti znatne uzajamne koristi.

Uspjeh Pakta ovisit će i o sposobnosti mobiliziranja znatnih javnih i privatnih ulaganja. **Strategija Global Gateway²⁰ na Mediteranu** može potaknuti pametna, čista i sigurna ulaganja u digitalni i energetske sektor, otpornost vodoopskrbe te inovativan poljoprivredni i prometni sektor, a ujedno ojačati zdravstvene, obrazovne i istraživačke sustave u skladu s Planom EU-a za čistu industriju²¹.

II.1. Mogućnosti za trgovinu i ulaganja

EU je najveći trgovinski partner južnog susjedstva (s kojim je ta regija 2024. ostvarila 41 % svoje ukupne robne razmjene u svijetu). Partneri na južnom Mediteranu često ističu potrebu za razvojem lanaca vrijednosti te privlačenjem i zadržavanjem većeg opsega izravnih ulaganja. Istodobno, trgovina i ulaganja zahtijevaju predvidljiva okruženja, makroekonomsku stabilnost, regulatornu konvergenciju i jednake uvjete za javni i privatni sektor.

Mediteranska regija nudi znatne gospodarske i trgovinske mogućnosti koje se temelje na ljudskom kapitalu, konkurentnoj energiji iz obnovljivih izvora i troškovima prijevoza te sve bržoj digitalnoj tranziciji. Restrukturiranje globalne trgovine otvara nove mogućnosti jer južno Sredozemlje može imati ulogu u diversifikaciji lanaca opskrbe. Nadovezujući se na bilateralna partnerstva, Pakt će doprinijeti zajedničkoj izgradnji stabilnog gospodarskog okruženja koje omogućuje održivu trgovinu i ulaganja te **daljnjoj integraciji lanaca opskrbe**, među ostalim u zdravstvenom i poljoprivrednom sektoru, kao i u području čiste energije i tehnologija, što je ključno za poticanje konkurentnosti i buduće dekarbonizacije zajedničkog mediteranskog prostora. Pakt će ojačati suradnju u području kritičnih sirovina kako bi se osigurali otporni, transparentni i održivi lanci opskrbe u ključnim sektorima, kao što je sektor gnojiva.

²⁰ JOIN(2021) 30.

²¹ COM(2025) 85.

Modernizacija i jačanje trgovinskih i ulagačkih odnosa za uključiviji, otporniji i održiviji rast

Cilj je ove inicijative korištenje potencijala **postojećih trgovinskih sporazuma**²² i pokretanje novih inicijativa za jačanje gospodarske integracije tako što će se:

- **podupirati fleksibilnija i ciljanija modernizacija bilateralnih trgovinskih odnosa** putem novih oblika angažmana u važnim sektorima od zajedničkog interesa, a da se pritom osigura učinkovita provedba obveza za uklanjanje nekarinskih prepreka trgovini kako bi se povećala predvidljivost i izgradilo povjerenje ulagača,
- **razmotriti sklapanje sporazuma o olakšavanju održivih ulaganja** sa zainteresiranim partnerima radi privlačenja izravnih stranih ulaganja.

Inicijativa će promicati i privlačiti **ulaganja** za potporu inovativnim i digitalnim gospodarstvima te poboljšati integraciju lanca opskrbe tako što će:

- **poboljšati poslovno i ulagačko okruženje i regulatornu konvergenciju te pojednostavniti carinske postupke**, među ostalim putem tehničke pomoći u gospodarskim reformama partnerskih zemalja²³,
- **proširiti nacionalne i tematske platforme za ulaganja** i povezati privatni sektor, međunarodne financijske institucije i nacionalne financijske institucije.

II.2. Poticajno okruženje za start-up poduzeća

Unatoč mnogim strukturnim poteškoćama, u regiji južnog Sredozemlja zabilježen je porast poduzetničke aktivnosti koju predvodi mlada, informatički pismena populacija uz sve veći interes ulagača. **Postupna diversifikacija i strukturna preobrazba gospodarstva odvijaju se na lokalnoj razini**, uključujući urbana i ruralna područja, i tako nastaju nove mogućnosti za razvoj nacionalnih i regionalnih lanaca vrijednosti i veća komplementarnost radi bolje gospodarske integracije. Kako bi se taj potencijal u potpunosti iskoristio, važno je poduprijeti lokalnu proizvodnju i poduzeća, među ostalim u poljoprivredi. Za to će biti potrebno dodatno razmotriti ulogu lokalnog socijalnog poduzetništva i alternativnih poslovnih modela kao glavnih pokretača uključivog i održivog gospodarskog rasta.

²² To uključuje Konvenciju o paneuromediteranskim povlaštenim pravilima podrijetla.

²³ Među ostalim u kontekstu makrofinancijske pomoći EU-a, ako je relevantno.

StartUp4Med

Ovom će se inicijativom osloboditi potencijal za rast i otvaranje radnih mjesta u *start-up* poduzećima, kao i mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima (MMSP-ovi)²⁴, što će omogućiti širenje gospodarskog sudjelovanja, posebno mladih i žena. Uspostavit će se veze s postojećim sektorskim mehanizmima²⁵ i uskladiti sa Strategijom EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća²⁶. To će se postići:

- **uspostavom regionalnog mehanizma za potporu *start-up* poduzećima** radi lakšeg pristupa financiranju i mobilizacije ulaganja. Europske financijske institucije mobilizirat će se u okviru pristupa Tima Europa u kombinaciji s alternativnim kanalima financiranja, kao što su beskamatni zajmovi, skupno financiranje i mješovito financiranje²⁷,
- **uspostavom programa „Open for Business”** namijenjenog privatnom sektoru kako bi se utvrdila problematična područja i omogućilo pravno i regulatorno pojednostavnjenje,
- **razvojem paketa instrumenata politike** za olakšavanje formalizacije MMSP-ova, među ostalim pojednostavnjenim administrativnim postupcima, financijskim poticajima i povezivanjem s mjerama socijalne zaštite. Neformalni mikropoduzetnici primat će ciljanu potporu kao što su podučavanje, pravna pomoć i certificiranje vještina.

II.3. Digitalna infrastruktura i kibernetička sigurnost

Revolucija u području digitalizacije i umjetne inteligencije mijenja gospodarstva i društva. Postoji snažan poticaj za uspostavu partnerstva u tom području kako bi se iskoristio potencijal digitalnih rješenja, rješenja za podatke i rješenja umjetne inteligencije za povećanje konkurentnosti i učinkovitosti naših gospodarstava i društava, vodeći pritom računa o sigurnosti, suverenitetu i usklađenosti s temeljnim vrijednostima, ljudskim pravima i načelima dobrog upravljanja.

Prava međupovezanost sigurnom i pouzdanom digitalnom infrastrukturom na cijelom Mediteranu temeljni je cilj ne samo radi približavanja naših gospodarstava i građana, već i radi povećanja zajedničke sigurnosti i neometane komunikacije. Protok podataka važan je za gospodarski i društveni razvoj te će otvoriti nove mogućnosti za ljude, poduzeća i organizacije na Mediteranu.

²⁴ Prema statističkim podacima Svjetske banke MMSP-ovi na južnom Sredozemlju čine 90 % ukupnog broja poduzeća te ostvaruju dvije trećine BDP-a i 75 % zaposlenosti.

²⁵ BlueInvest je otvoren inovativnim *start-up* poduzećima u plavom gospodarstvu i MSP-ovima s Mediterana koji se bave tehnologijama.

²⁶ COM(2025) 270.

²⁷ Regionalni mehanizam za *start-up* poduzeća mogao bi iskoristiti iskustvo Europskog vijeća za inovacije u financiranju rizičnim kapitalom za potporu europskim inovacijama u području duboke tehnologije, posebno za zemlje u regiji pridružene programu Obzor Europa koje već primaju takvu potporu.

Poboljšanje pristupa internetskim javnim uslugama, predlaganje rješenja za e-upravljanje i digitalnu javnu infrastrukturu, osiguravanje kritične infrastrukture, poboljšanje digitalnog upravljanja i propisa te zaštita digitalnih prava i dalje su od presudne važnosti u tom kontekstu.

Dostupnost otvorenih podataka i informacija u svemirskim sustavima u vlasništvu EU-a, kao što je Copernicus, omogućena digitalnom infrastrukturom, može doprinijeti povećanju poslovnih prilika u regiji.

Poticanje tehnološkog sektora kao način ostvarenja integriranih digitalnih i podatkovnih gospodarstava

Cilj je ove inicijative **potaknuti tehnološki sektor** u zemljama partnerima na južnom Mediteranu²⁸, što će uključivati:

- **podupiranje uvođenja sigurne i pouzdane digitalne infrastrukture u područjima podmorskih kablskih sustava, 5G mreža, širokopojasne povezivosti u ruralnim područjima i infrastrukture podatkovnih centara na sljedeće načine:**
 - **povezivanjem svih zainteresiranih zemalja u regiji putem podmorskih kablskih sustava kao što su Medusa i Blue-Raman**, uz mogućnost proširenja tog sustava i na partnere iz Perzijskog zaljeva. To će omogućiti sigurnu i neometanu razmjenu podataka, među ostalim povezivanjem s postojećim inicijativama kao što je digitalni koridor EU-a, Afrike i Indije, kao i s IMEC-om i T-MED-om,
 - **pružanjem tehničke i financijske potpore za uvođenje sigurnih i pouzdanih 5G mreža i podatkovnih centara** u regiji uključivanjem međunarodnih financijskih institucija, financijskih institucija EU-a i nacionalnih financijskih institucija, **u skladu s paketom instrumenata za 5G i drugim relevantnim zakonodavstvom²⁹**, što uključuje pouzdane dobavljače,
- **pokretanje regionalnog programa izgradnje telekomunikacijskih kapaciteta i istraživanje potencijala za odgovarajuće telekomunikacijske okvire, uključujući suradnju na roamingu**, među zainteresiranim partnerima na južnom Mediteranu,
- **ubrzavanje izgradnje sustava umjetne inteligencije** na temelju modela **digitalnoinovacijskih centara EU-a i tvornica umjetne inteligencije u EU-u³⁰**, uključujući uvođenje umjetne inteligencije i podatkovne infrastrukture te potporu sveučilištima, MSP-ovima, industriji i *start-up* poduzećima za razvoj i primjenu umjetne inteligencije u raznim sektorima kao što su proizvodnja, zdravstvena skrb, poljoprivreda ili klima,
- **razmjena stručnog znanja i konkretnih rješenja za e-upravljanje u područjima digitalnih identiteta i digitalne javne infrastrukture na sljedeće načine:**

²⁸ U skladu s Međunarodnom digitalnom strategijom za Europsku uniju, JOIN(2025) 140.

²⁹ [Paket instrumenata EU-a za sigurnost 5G tehnologije.](#)

³⁰ [Tvornice umjetne inteligencije | Izgradnja digitalne budućnosti Europe.](#)

- korištenjem **usluga povjerenja otvorenog koda, digitalnog identiteta i sigurnih rješenja za digitalnu javnu infrastrukturu** koja jamče zaštitu podataka,
- pojednostavnjenjem prekogranične javne i poslovne razmjene uz olakšavanje mobilnosti građana,
- **intenziviranje tehničke razmjene i suradnje u području kibernetičke sigurnosti, među ostalim kako bi se poduprli kapaciteti za otkrivanje kibernetičkih prijetnji i incidenata, pripremu i odgovor.**

II.4. Ulaganje u energiju iz obnovljivih izvora i čiste tehnologije

Sredozemlje je **žarište klimatskih promjena i bioraznolikosti** koje je ugroženo zbog sve većih **pritisaka na okoliš**. U okviru Pakta utvrdit će se **zajednički program za oslobađanje potencijala energije iz obnovljivih izvora na južnom Mediteranu kako bi se ostvarila trostruka korist**: ubravanje regionalne dekarbonizacije, poboljšanje energetske sigurnosti i jačanje industrijske konkurentnosti. **Prelazak na učinkovit, pouzdan i održiv energetska model ključan je za ovu regiju**. U skladu s Planom za čistu industriju kružno gospodarstvo s učinkovitim iskorištavanjem resursa, uključujući razvoj energije iz obnovljivih izvora i proizvodnju čistih tehnologija, donosi znatne socioekonomske koristi i privlači izravna strana ulaganja. Ti će se ciljevi ostvarivati fleksibilnim i moderniziranim bilateralnim trgovinskim okvirima i novim oblicima angažmana, kao što su sporazumi o olakšavanju održivih ulaganja i partnerstva za čistu trgovinu i ulaganja u kontekstu Inicijative za transmediteransku suradnju u području obnovljive energije i čistih tehnologija. To će se ostvariti među ostalim bližom suradnjom s partnerima iz Perzijskog zaljeva kao i iz supsaharske Afrike.

Inicijativa za transmediteransku suradnju u području obnovljive energije i čistih tehnologija (T-MED)

Inicijativa će podržati uzajamno korisnu transmediteransku suradnju tako što će poticati domaću energetska tranziciju i razvoj čistih tehnologija u zemljama partnerima na južnom Mediteranu, a ujedno stvarati gospodarske prilike i olakšavati trgovinu energijom iz obnovljivih izvora i industrijska partnerstva u cijeloj regiji, i to mjerama navedenima u nastavku.

- **Uspostava platforme za ulaganja u sklopu T-MED-a**, koja će služiti za koordinaciju portfelja projekata u području proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i mrežne infrastrukture, uključujući elektroenergetske mreže u zemljama partnerima na južnom Mediteranu, povezanih s projektima od uzajamnog interesa utvrđenima u skladu s Uredbom o TEN-E-u, i proizvodnje čistih tehnologija. Platforma će okupiti nositelje projekata, međunarodne financijske institucije, financijske institucije EU-a i nacionalne financijske institucije, financijske instrumente EU-a i privatne ulagače kako bi se potaknula velika ulaganja s fokusom na mješovitom financiranju i smanjenju rizika.

- **Stvaranje namjenskog regulatornog mehanizma** za potporu partnerima na južnom Mediteranu u provedbi ciljanih regulatornih reformi i reformi energetskog sektora³¹ koje se odnose na spremnost za ulaganja i pristup financijskim instrumentima EU-a.
- **Modeliranje energetskih sustava** kako bi se bolje procijenili učinci većeg korištenja obnovljivih izvora energije na gospodarstvo, održivost i sigurnost, kao i učinci novih energetskih infrastrukturnih projekata na regiju.
- **Omogućivanje pristupa Instrumentu za tehničku potporu**, koji služi kao jedinstveni portal za obnovljivu energiju, energetsku učinkovitost, elektrifikaciju i tehničku pomoć povezanu s čistim tehnologijama.
- **Uspostava programa za potporu certificiranju i trgovini energijom iz obnovljivih izvora** kako bi se omogućila prekogranična trgovina električnom energijom iz obnovljivih izvora i vodikom iz obnovljivih izvora. Izradit će se praktičan **priručnik** za usmjeravanje provedbe programa certificiranja i pilot-projekta prekograničnih jamstava o podrijetlu³².
- **Poticanje industrijske suradnje u području čistih tehnologija** za stvaranje snažnih industrijskih partnerstava između europskih i južnomediterranskih poduzeća u ključnim lancima vrijednosti. To može obuhvaćati solarnu energiju i energiju vjetra, elektrolizatore i proizvodnju čistog vodika, kao i tehnologije grijanja i hlađenja, mrežne tehnologije i tehnologije skladištenja, dizalice topline i tehnologije za veću energetsku učinkovitost u industrijskom sektoru i sektoru zgradarstva.
- **Poticanje uspostave europskih organizacija za energetiku i čiste tehnologije za pojedine zemlje na terenu.** To se može učiniti u suradnji s Europskom poduzetničkom mrežom (EEN) i europskim industrijskim klasterima. Uspostavit će se **platforma za dionike** kako bi se utvrdili prioritetni sektori, razvili sveobuhvatni i rodno osjetljivi akcijski planovi te aktivno uključio privatni sektor EU-a. Ta će platforma imati važnu ulogu i u olakšavanju zajedničkog ulaganja i pregovaranju o ugovorima o otkupu kojima se podupire dugoročna suradnja u sinergiji i komplementarnosti s Platformom EU-a za energiju i sirovine.
- **Razvoj programa vještina u sklopu T-MED-a**³³, namijenjenog ublažavanju problema nedostatka radne snage i rodne neravnopravnosti i usklađivanju osposobljavanja s potrebama industrije i poslodavaca.

II.5. Prema održivom i otpornom Mediteranu

Klimatske promjene, onečišćenje i gubitak bioraznolikosti uvelike utječu na Mediteran i njegovu otpornost. Prelazak na čistu energiju prilika je i za poticanje održive konkurentnosti u regiji. Pakt će omogućiti iskorištavanje korisnih aspekata tog prelaska i ublaživanje sve većih

³¹ To može uključivati pristup mreži za treće strane, ugovore o kupnji energije, transparentnost i reformu carina, uključujući odražavanje troškova, razdvajanje, liberalizaciju veleprodajnih i maloprodajnih tržišta, prekograničnu trgovinu i regionalnu integraciju).

³² Regulatorna suradnja sa zemljama južnog Mediterana bit će potrebna kako bi se omogućilo uvođenje zahtjeva za električnu energiju iz obnovljivih izvora i obnovljivih goriva, u skladu s okvirom EU-a. Bit će potrebni posebni sporazumi s trećim zemljama kako bi se omogućilo uzajamno priznavanje jamstava o podrijetlu.

³³ Riječ je o mjeri povezanoj s postojećim partnerstvima za energiju iz obnovljivih izvora (Europski pakt za vještine) i povezanim projektima programa Erasmus+ kao što je SHOREWINNER.

učinaka klimatskih promjena i degradacije okoliša, među ostalim u okviru eventualnog budućeg globalnog sporazuma o suzbijanju onečišćenja plastikom. Cilj je Pakta i ublažiti osjetljivost regije na klimatske promjene i degradaciju okoliša tako što će podupirati učinkovito planiranje i mobiliziranje dostupnih izvora financiranja za održiva ulaganja, kako međunarodna tako i domaća, privatna i javna.

Partnerstvo za prelazak na čistu energiju, održivi rast i otpornost

Cilj je inicijative podržati regionalnu suradnju i lokalna partnerstva u području okoliša, među ostalim u kontekstu Barcelonske konvencije³⁴, i u području klime poticanjem prelaska na čistu energiju i gospodarskog razvoja otpornog na klimatske promjene, tako što će se:

- **intenzivirati suradnja** sa zainteresiranim partnerima na južnom Mediteranu u području **klimatskih rješenja**, i to dijalogom i promicanjem razmjene znanja te pružanjem ciljne tehničke pomoći u pogledu instrumenata za ublažavanje klimatskih promjena, uključujući određivanje cijena ugljika,
- **razviti portfelj ulaganja u prilagodbu klimatskim promjenama** jačanjem nacionalnih i lokalnih kapaciteta za razvoj i provedbu projekata, uz istodobno poticanje partnerstava s međunarodnim financijskim institucijama, klimatskim fondovima i privatnim dionicima,
- **uspostaviti regionalni plan za olakšavanje ulaganja** u moderno pročišćavanje otpadnih voda i gospodarenje krutim otpadom,
- **pokrenuti nova partnerstva za otpornost vodoopskrbe** kako bi se ojačala suradnja u području integriranog upravljanja vodnim resursima, a posebno ponovne uporabe vode,
- **ojačati inicijativa „Green Forward”**, kojom se naročito MSP-ovi potiču na promicanje kružnog gospodarstva i učinkovitosti resursa, uklanjanje plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu, podupiranje biogospodarstva i promicanje regulatornog dijaloga o načelu kružnosti, među ostalim kad je riječ o tekstilu,
- **poticati zajednička provedba globalnog okvira za bioraznolikost**, osobito provedba nacionalnih strategija i akcijskih planova za bioraznolikost, te stvaranje i širenje zaštićenih područja i upravljanje takvim područjima, posebno zaštićenim morskim područjima.

II.6. Promicanje održivog plavog gospodarstva

Sredozemno more izvor je prihoda milijuna ljudi, ali na njegovim obalama jača pritisak na okoliš i gospodarstvo. Pakt će poticati pravedno, održivo i konkurentno plavo gospodarstvo u skladu s **Europskim paktom o oceanima**³⁵, među ostalim u okviru sljedeće ministarske deklaracije MedFish4ever, kojom će se oblikovati sljedeća Opća komisija za ribarstvo Sredozemlja (GFCM) nakon 2027. Osim toga, u skladu sa **Strategijom EU-a za otpornost**

³⁴ [Barcelonska konvencija i protokoli | UNEP MAP](#).

³⁵ COM(2025) 281.

vodoopskrbe³⁶, Pakt će ojačati upravljanje vodom i promicati učinkovito i održivo korištenje vode uzimajući u obzir međusobnu povezanost vode, energije, hrane i ekosustava.

Plavi Mediteran za zdravlje i blagostanje

Cilj je inicijative obnoviti prirodne resurse mediteranskih ekosustava, ojačati njihovu otpornost, poboljšati održivost ribarstva i akvakulture i međunarodno upravljanje ribarstvom te potaknuti inovacije u području plave tehnologije tako što će se:

- **poticati ulaganja u rješenja za održivo plavo gospodarstvo** putem partnerstva za plavi Mediteran i platforme BlueInvest,
- **pokrenuti zajednica prakse za plavo gospodarstvo EU-a**³⁷ kako bi se ponudile smjernice na temelju prikupljanja podataka, razvoja podatkovnih standarda, metodologija te analize i istraživanja,
- **jačati oceanska diplomacija** radi suradnje s partnerima na južnom Mediteranu na promicanju poštovanja međunarodnih standarda upravljanja³⁸ i poboljšanju pravnih okvira povezanih s regionalnim upravljanjem ribarstvom,
- **osmisliti novi projekt za povećanje sposobnosti obalnih država za kontrolu i inspekciju** kako bi se poboljšalo regionalno upravljanje ribarstvom i suzbio nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov izgradnjom kapaciteta za praćenje, kontrolu i nadzor,
- **jačati regionalna suradnja** kako bi se pomorskim prostornim planiranjem osiguralo dosljednije i održivije korištenje morskog područja kao pokretač zaštite prirode i supostojanja aktivnosti na moru,
- **pokrenuti inicijativa „Od vode do tržišta”** za potporu proizvođačima, zadrugama i udruženjima u sektoru vodnog gospodarstva kako bi se povećala dodana vrijednost njihove proizvodnje, poboljšala prerada i doprlo do novih tržišta, uključujući pristup financiranju i ulaganjima,
- **intenzivirati zajednička istraživanja i inovacije u međusobnoj povezanosti vode, energije, hrane i ekosustava** na temelju dosadašnjeg rada partnerstva PRIMA³⁹,
- **proširiti misija „Plavi Mediteran”**⁴⁰ za obnovu i otpornost pružanjem rješenja za istraživanja i inovacije radi obnove ekosustava i bioraznolikosti Sredozemnog mora i vode, zaustavljanja onečišćenja mora i onečišćenja iz kopnenih izvora, smanjenja buke u oceanima, povećanja otpornosti na klimatske promjene i otpornosti vodoopskrbe te pripravnosti obalnih zajednica na ekstremne događaje.

II.7. Održivi promet i bolja povezanost

Dobra povezanost regije ključna je za potporu trgovini i sektorima u nastajanju, a potiče i dekarbonizaciju gospodarskih aktivnosti. Prometna i regulatorna fragmentiranost,

³⁶ COM(2025) 280.

³⁷ Opservatorij Europske unije za plavo gospodarstvo.

³⁸ Posebno radi ratifikacije i provedbe Sporazuma o morskoj bioraznolikosti na područjima izvan nacionalne jurisdikcije.

³⁹ [Partnerstvo za istraživanja i inovacije na mediteranskom području \(PRIMA\)](#).

⁴⁰ [BlueMissionMed](#).

nedovoljna ulaganja i nedostatak kapaciteta za planiranje u zajedničkom mediteranskom prostoru često negativno utječu na prekograničnu mobilnost ljudi, robe i usluga. Stoga je važno ukloniti nedostatke u kapacitetima i regulatornu neusklađenost u području carina, učinkovitosti, sigurnosti i standarda zaštite okoliša. Time će se olakšati postizanje cilja proširenja transeuropske prometne mreže EU-a (TEN-T) i, prema potrebi, daljnjeg povezivanja sa susjednim regijama, kao što su Perzijski zaljev i šire. Konkretno, daljnjom koordinacijom i proširenjem gospodarskog koridora Indija – Bliski istok – Europa (IMEC) prometna povezanost na Mediteranu postala bi pouzdanija, a digitalna povezivost sigurnija, što bi doprinijelo i gospodarskoj sigurnosti regije.

Održivi promet za povezaniju regiju

Cilj je inicijative ponuditi pouzdana i održiva rješenja u području prometa, prije svega poduzimanjem sljedećih mjera.

- **Jačanje zajedničkog promicanja proizvodnje i korištenja obnovljivih i niskougljičnih goriva za prijevoz** (pomorski i zračni), u skladu s načelima iz uredbi EU-a o održivim zrakoplovnim gorivima⁴¹ odnosno održivim brodskim gorivima⁴² i Strategiji EU-a za luke⁴³. To će uključivati i usklađivanje održivih praksi s međunarodnim standardima (ICAO, IMO), čime će se ujedno poduprijeti nastojanja aktera na Mediteranu da spriječe onečišćenje mora s brodova te poticati suradnja u okviru regionalnih konvencija o moru⁴⁴ kako bi se stvorio čist, zaštićen i siguran zajednički mediteranski prostor.
- **Bolja povezanost regije širenjem multimodalnih prometnih veza i poboljšanjem interoperabilnosti i regulatornog usklađivanja**, čime se ostvaruje napredak u širenju mreže TEN-T na zemlje južnog Mediterana i povezivanje s IMEC-om, T-MED-om i supsaharskom Afrikom. Povezivanje luka s drugim vrstama prijevoza s niskim emisijama ugljika omogućit će bolju integraciju obalnih čvorišta s unutarnjim tržištima. Bolja usklađenost propisa može se postići podupiranjem projekata tehničke pomoći i intenzivnijim dijalogom o politikama.
- **Poboljšanje zračne povezanosti**, u skladu sa standardima zaštite okoliša, kontinuiranim radom na postojećim i novim sporazumima o zračnom prometu na razini EU-a s partnerima na južnom Mediteranu i podupiranjem jedinstvenog afričkog tržišta zračnog prijevoza.
- **Podupiranje projekata gradske i ruralne mobilnosti stručnim znanjem i tehnologijom EU-a** kako bi se razvoj multimodalnog prometa potpomogao uvođenjem koncepta gradskih čvorova mreže TEN-T⁴⁵ i kako bi se promicala

⁴¹ PE/29/2023/REV/1, Uredba (EU) 2023/2405.

⁴² PE/26/2023/INIT, Uredba (EU) 2023/1805.

⁴³ P9 TA(2024)0025 – Izrada sveobuhvatne strategije EU-a za luke.

⁴⁴ Nekoliko država članica EU-a (Hrvatska, Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Malta, Slovenija i Španjolska) te Alžir, Egipat, Izrael, Libanon, Libija, Maroko, Sirija i Tunis sudionici su Regionalnog centra za odgovor na hitne situacije u slučaju onečišćenja u Sredozemnom moru (REMPEC), kojim upravlja Međunarodna pomorska organizacija (IMO) i koji djeluje u okviru Barcelonske konvencije programa Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša.

⁴⁵ Koncept gradskih čvorova mreže TEN-T osigurava: (1) priznavanje važne uloge gradova u cjelokupnoj prometnoj mreži, (2) izradu planova održive gradske mobilnosti za funkcionalno područje oko gradova, (3) prikupljanje podataka o sigurnosti, održivosti i pristupačnosti te (4) izgradnju multimodalnih čvorišta.

održivost – među ostalim prilagodbom klimatskim promjenama i njihovim ublažavanjem – i kvaliteta života u gradovima na Mediteranu koji se brzo šire.

II.8. Donošenje politika utemeljenih na dokazima i razmjena znanja

Promicanje donošenja politika utemeljenih na dokazima i razmjene znanja i dalje je izuzetno važno. Konkretno, EU-ov sustav Copernicus nudi usluge na temelju podataka o stanju Zemljina okoliša koji su sveobuhvatni, besplatni i otvoreni te stoga može poduprijeti donošenje odluka utemeljenih na dokazima. Dostupnost relevantnih i usporedivih službenih statistika i podataka ključna je za donošenje odluka i politika na temelju dokaza.

Razmjena znanja i statistika za bolje donošenje odluka

Cilj je inicijative poboljšati statističke podatke, znanje i razmjenu podataka između EU-a i partnera na južnom Mediteranu na sljedeće načine:

- **uvodenjem *ad hoc* mehanizma** za razmjenu informacija i procjenu prekograničnih učinaka nacionalnog zakonodavstva,
- **daljnjim unapređenjem suradnje** s nacionalnim zavodima za statistiku zemalja južnog Mediterana kako bi se osigurali **relevantni i usporedivi službeni statistički podaci** o područjima na koja se Pakt odnosi,
- razmjenom najboljih primjera iz prakse i iskustava, **korištenjem novih izvora podataka i modernih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju**, za razvoj novih statističkih uvida i relevantnih statističkih alata,
- **poticanjem inovacija u javnom sektoru** oslanjajući se na dostupne podatke i informacije iz svemirskih sustava EU-a za pripremu odluka utemeljenih na dokazima u mnogim područjima obuhvaćenima Paktom.

III. Sigurnost, pripravnost i upravljanje migracijama

Zajednički mediteranski prostor suočava se s poteškoćama povezanima sa sigurnošću, prirodnim opasnostima i opasnostima izazvanima ljudskim djelovanjem, nezakonitim migracijama i upravljanjem granicama. Nestabilnost u regionalnim žarišnim točkama stvara nesigurnost i ugrožava otpornost društva.

Sve veći pritisci na granice, prekogranični kriminal i zajednički problem nezakonitih migracija duž ključnih ruta iziskuju koordiniranu borbu protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima, uz istodobno osiguravanje sigurnih i urednih pristupa utemeljenih na pravima kojima se štite prava migranata i izbjeglica te promiču putovi mobilnosti. Za rješavanje tih međusobno povezanih pitanja potrebna je trajna međusobna suradnja radi postizanja stabilnosti i blagostanja u cijeloj regiji.

III.1. Mir i sigurnost

Međunarodni poredak utemeljen na pravilima danas je pod velikim pritiskom. Uz već dugo prisutne prijetnje kao što su terorizam, nasilni ekstremizam i organizirani kriminal pojavljuju se nove prekogranične prijetnje, kao što su kibernetičke prijetnje i inozemno upletanje i

manipuliranje informacijama, često u okviru širih hibridnih kampanja, te radikalizacija maloljetnika i mladih odraslih osoba. Veća eksploatacija pomorskog područja dovodi do novih rizika, kao što su rizici povezani s brodskim prijevozom koji ne zadovoljava standarde i sve većom važnošću pomorske infrastrukture.

To su neke od **najozbiljnijih i najsloženijih sigurnosnih prijetnji današnjice**. EU i njegovi partneri na južnom Mediteranu trebaju tješnje surađivati i izgraditi otpornost, među ostalim u skladu s obvezama iz Strategije pomorske sigurnosti EU-a⁴⁶.

Paktom će se nastojati postići **zajedničko razumijevanje regionalnih i međunarodnih sigurnosnih okruženja** tako što će se poticati suradnja, među ostalim u područjima kao što su sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma, zaobilazanje sankcija EU-a, pomorska sigurnost, otpornost kritične infrastrukture, hibridne i kibernetičke prijetnje, inozemno upletanje i manipuliranje informacijama, izgradnja obrambenih kapaciteta, mirovno posredovanje i rješavanje sukoba.

Na Mediteranu civilne i vojne misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a (ZSOP), posebno operacija IRINI i Misija EU-a za pomoć u integriranom upravljanju granicama u Libiji (EUBAM Libya), imaju središnju ulogu u poticanju suradnje s Libijom, jačanju regionalne stabilnosti provedbom embarga UN-a na oružje Libiji te borbi protiv nezakonite trgovine i krijumčarenja ljudi. Izvan Mediterana EU podupire svoje partnere u regiji drugim civilnim i vojnim misijama ZSOP-a⁴⁷.

Inicijativa EU-a i Mediterana za mir i sigurnost

Inicijativa će podržati koordinirani pristup konkretnim pitanjima mira i sigurnosti, naročito poduzimanjem sljedećih mjera.

- **Uspostava regionalnog foruma o miru i sigurnosti za EU i zemlje južnog Mediterana.** Forum bi mogao omogućiti neformalno okruženje za poticanje zajedničke regionalne informiranosti o stanju, razmjenu mišljenja i koordinaciju pristupa pitanjima od zajedničkog interesa, kao što su regionalna sigurnosna situacija i odgovarajuće mirovne i sigurnosne aktivnosti, uključujući mirovno posredovanje, te za utvrđivanje moguće potpore jačanju sposobnosti partnera.
- **Nastavak posebnih dijaloga i savjetovanja o miru, sigurnosti i obrani s partnerima na južnom Mediteranu.**
- **Razmatranje mogućih doprinosa partnera na južnom Mediteranu misijama i operacijama ZSOP-a, posebno putem novih okvirnih sporazuma o sudjelovanju⁴⁸.**
- **Jačanje sposobnosti partnera, među ostalim mjerama pomoći u okviru Europskog instrumenta mirovne pomoći, te daljnja koordinacija i sinergije s aktivnostima**

⁴⁶ [Strategija pomorske sigurnosti – Europska komisija.](#)

⁴⁷ Među njima su EU NAVFOR Somalia i EUNAVFOR ASPIDES u Crvenom moru, Savjetodavna misija EU-a za potporu reformi sigurnosnog sektora u Iraku (EUAM Iraq), Misija pomoći EU-a za granični prijelaz Rafah (EUBAM Rafah) i Policijska misija EU-a za palestinska područja (EUPOL COPPS).

⁴⁸ Sporazumima se utvrđuju uvjeti sudjelovanja trećih zemalja u operacijama EU-a za upravljanje krizama i odnos tih zemalja s EU-om u provedbi misija i operacija.

izgradnje kapaciteta Organizacije sjevernoatlantskog ugovora (NATO) u pogledu autonomije EU-a i NATO-a u donošenju odluka.

- **Osposobljavanje pod okriljem Europske akademije za sigurnost i obranu**, na primjer na temu klimatskih promjena, okoliša, mira, sigurnosti i obrane.
- **Veće korištenje alata otvorenog koda za obavještajne podatke za otkrivanje i analizu dezinformacija, inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama koje se temelji na identitetu⁴⁹** i povećanje informiranosti o stanju kako bi se bolje uzele u obzir posebnosti inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama u regiji.
- **Uspostava dijaloga s partnerima na južnom Mediteranu o sigurnosti podmorskih vodova** u skladu s Akcijskim planom EU-a za sigurnost kabela⁵⁰, koji uključuje mjere za otkrivanje, odgovor i oporavak.
- **Jačanje suradnje u suzbijanju prijetnji pomorskoj sigurnosti**, kao što su brodski prijevoz koji ne zadovoljava standarde i rizična plovidba, među ostalim u okviru Međunarodne pomorske organizacije.
- **Jačanje razmjena i suradnje** u radu na sprečavanju nasilnog ekstremizma u okviru relevantnih globalnih inicijativa, uključujući okvir **Centra znanja EU-a o sprečavanju radikalizacije**.
- **Olakšavanje međuregionalnih razmjena** između EU-a i regije južnog Mediterana o kibernetičkim i zdravstvenim pitanjima.
- **Jačanje suradnje s nacionalnim tijelima** kako bi se suzbilo izbjegavanje sankcija te smanjili rizici za pomorstvo, okoliš i tržišno natjecanje koje predstavljaju brodski prijevoz koji ne zadovoljava standarde i rizična plovidba.

III.2. Povećanje regionalne pripravnosti

Izgradnja sigurnog zajedničkog mediteranskog prostora zahtijeva **veću pripravnost regije na prirodne katastrofe te katastrofe i opasnosti uzrokovane ljudskim djelovanjem**. Mediteran se zagrijava 20 % brže od globalnog prosjeka i očekuje se da će u toj regiji klimatske promjene višestruko povećati aktualne rizike te dovesti do češćih i ozbiljnijih katastrofa koje utječu i na okoliš i na društveno-gospodarske sustave, pri čemu su posebno na udaru obalne i otočne zajednice.

Šumski požari, suše, nestašica vode te poplave i ekstremni vremenski uvjeti već utječu na zdravlje tla i sigurnost opskrbe hranom, ključne čimbenike političke stabilnosti i socijalne kohezije u regiji. Inovativna poljoprivreda važna je za jačanje pripravnosti na prirodne katastrofe te katastrofe i opasnosti uzrokovane ljudskim djelovanjem.

Rizik od opasnosti za zdravlje naglašava važnost jačanja mjera javnozdravstvene sigurnosti kako bi se osigurala otpornost na nove prijetnje. U tom kontekstu, osim izgradnje kulture integrirane pripravnosti, jačanje kapaciteta i suradnje javnih i privatnih partnera kako bi se odgovorilo na neočekivane događaje te intenziviranje prevencije i mehanizama zajedničkog odgovora na ekstremne vremenske uvjete, uključujući poplave i suše, i dalje su prioritet, u

⁴⁹ [Kako otkriti i analizirati dezinformacije / inozemno upletanje i manipuliranje informacijama koje se temelji na identitetu: praktične upute za provedbu istraživanja otvorenog koda | ESVD.](#)

⁵⁰ JOIN(2025) 9.

skladu s nedavno donesenom Strategijom za Uniju pripravnosti⁵¹. U skladu s pristupom na razini cijele vlade i cijelog društva, učinkovita decentralizacija i veze s lokalnim vlastima, uz aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva, ključne su za brzu reakciju, korištenje lokalnog znanja i izgradnju otpornosti u zajednici.

Pripravnost na katastrofe na Mediteranu

Cilj je inicijative poboljšati regionalnu pripravnost i ojačati kapacitete za odgovor na cijelom zajedničkom mediteranskom prostoru pristupom kojim se obuhvaćaju sve opasnosti. To će se postići:

- **razvojem sustava ranog upozoravanja na sve opasnosti**, koji se temelji na postojećim alatima (npr. usluge upravljanja kriznim situacijama programa Copernicus) u skladu s inicijativom „Rana upozorenja za sve” i ciljevima Mehanizma Unije za civilnu zaštitu u pogledu otpornosti na katastrofe povezanima sa strategijama anticipativnog djelovanja,
- **povećanjem pripravnosti u području sigurnosti opskrbe hranom**, bazirajući se na Europskom mehanizmu za pripravnost i odgovor na krize u području sigurnosti opskrbe hranom⁵²,
- **intenziviranjem postojećih bilateralnih dijaloga o poljoprivrednim politikama** i pokretanjem novih partnerskih dijaloga o poljoprivredno-prehrambenoj politici s partnerima na južnom Mediteranu u skladu s Vizijom za poljoprivredu i hranu⁵³,
- **jačanjem sinergija u pogledu pripravnosti na katastrofe** s inicijativom za uspostavu centara izvrsnosti EU-a za ublažavanje kemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih rizika osposobljavanjem i simulacijskim vježbama, razmjenom najbolje prakse i informiranjem,
- **širenjem suradnje u području civilne zaštite** tako što će se osloniti na postojeće regionalne inicijative i iskoristiti programi suradnje u okviru Interrega⁵⁴; **novi europski vatrogasni centar sa sjedištem na Cipru** pomoći će i susjednim zemljama u regiji⁵⁵,
- **razmatranjem mogućnosti koje nudi modeliranje na bazi umjetne inteligencije** u pripravnosti na katastrofe, posebno **unapređenjem kapaciteta za upravljanje krizama i odgovor na hitne situacije** integriranjem algoritama umjetne inteligencije u postojeće usluge i razvojem sustava za potporu donošenju odluka koji uključuju više opasnosti u okviru Administrativnog dogovora o umjetnoj inteligenciji za javno dobro⁵⁶.

⁵¹ JOIN(2025) 130.

⁵² [Osiguravanje globalne opskrbe hranom i sigurnosti opskrbe hranom – Europska komisija](#).

⁵³ COM(2025) 75 final.

⁵⁴ [Početna stranica – Program Euro-MED u okviru Interrega](#).

⁵⁵ Aktualne regionalne inicijative uključuju npr. nastavak postojeće suradnje Cipra, Jordana i Egipta u gašenju požara. U svojem govoru o stanju Unije 2025. predsjednica Komisije von der Leyen predložila je osnivanje novog europskog vatrogasnog centra.

⁵⁶ Na primjer, algoritmi umjetne inteligencije mogli bi se integrirati u Europski informacijski sustav za šumske požare i Globalni informacijski sustav za šumske požare. [Umjetna inteligencija za javno dobro | Izgradnja digitalne budućnosti Europe](#).

III.3. Upravljanje migracijama

Migracije su realnost svijeta u kojem živimo. Upravljanje migracijama zajednička je odgovornost koja zahtijeva blisku suradnju i **sveobuhvatan pristup na svim razinama rute utemeljen na pravima**, u skladu s vanjskom dimenzijom pakta o migracijama i azilu⁵⁷. To uključuje jačanje upravljanja migracijama, poboljšanje upravljanja granicama, sprečavanje nezakonitih odlazaka, potporu borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima te poticanje zakonitih migracija i mobilnosti, u skladu s međunarodnim pravom i ljudskim pravima. Olakšavanje učinkovitih aktivnosti vraćanja, ponovnog prihvata i reintegracije te podupiranje mjera za preseljenje i pružanje rješenja za zaštitu migranata, izbjeglica i tražitelja azila duž ruta također su sastavni dio tog pristupa. Budući da su lokalna tijela i zajednice domaćini najangažiraniji u tom radu, ključno je ojačati njihove kapacitete u tom području, među ostalim pružanjem podrške međunarodnim organizacijama kao što su UNHCR i Međunarodna organizacija za migracije.

⁵⁷ COM(2024) 251.

Provedba pristupa upravljanju migracijama na svim razinama rute

Inicijativa će poduprijeti zajednički pristup migracijskim rutama koje vode prema Mediteranu i preko njega. Ojačat će se i dopuniti bilateralna suradnja u području migracija, posebno tako što će se:

- **ojačati kapaciteti za primjereno upravljanje migracijama i bolje svladavanje njihovih posljedica i izazova za lokalne zajednice;** veća suradnja s relevantnim dionicima dovest će do povećanja kapaciteta za sprečavanje i odgovor na migracijske krize razvojem sustava ranog upozoravanja, alata za praćenje rizika i planova za nepredviđene situacije s više dionika,
- **proširiti dostojanstven dobrovoljni povratak i reintegracija** migranata iz partnerskih zemalja na južnom Mediteranu u njihove zemlje podrijetla,
- **intenzivirati suradnja u području učinkovitog vraćanja i ponovnog prihvata** osoba koje nezakonito borave u EU-u,
- pojačati suradnja na sprečavanju nezakonitih migracija, borbi protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima putem **operativnih partnerstava** i relevantnih projekata, među ostalim u okviru **Globalnog saveza**⁵⁸,
- **organizirati regionalne kampanje za informiranje o postupcima izdavanja viza za kratkotrajni boravak** kako bi se olakšalo izdavanje viza, uz sudjelovanje država članica EU-a koje izdaju vize u predmetnim partnerskim zemljama na južnom Mediteranu,
- **proširiti partnerstva za traženje talenata**⁵⁹ i **uspostaviti Baza talenata EU-a** kako bi se omogućilo povezivanje poslodavaca u EU-u i tražitelja zaposlenja iz partnerskih zemalja, među ostalim olakšavanjem izdavanja viza za studente, kvalificirane radnike, istraživače i članove akademske zajednice,
- **ojačati prostor za zaštitu** ugroženih migranata, tražitelja azila i izbjeglica na južnom Mediteranu u skladu s međunarodnim obvezama, posebno putem **novog regionalnog projekta zaštite za južni Mediteran**, koji će promicati razmjenu primjera dobre prakse o konkretnim pitanjima zaštite,
- **poticati dobrovoljna nastojanja država članica kad je riječ o preseljenju i humanitarnom prihvatu.**

III.4. Izvršavanje zakonodavstva, pravosudna suradnja i sigurnost granica

Učinkovita i integrirana suradnja na Mediteranu bazirana na pravima u području upravljanja granicama te traganja i spašavanja ključna je kako bi granice postale sigurnije i ljudima otvarale pristup blagostanju i sigurnosti.

Na temelju aktivnosti koje se provode u okviru **Globalnog saveza za borbu protiv krijumčarenja migranata**, pojačana suradnja i razmjena informacija bit će usmjerene na usklađene pristupe nadzoru granica i pomorskom nadzoru, kao i na kontrole na graničnim prijelazima i tijekom carinskih provjera. Tom pojačanom suradnjom i razmjenom obavještajnih

⁵⁸ [Poziv na djelovanje u okviru Globalnog saveza za borbu protiv krijumčarenja migranata](#).

⁵⁹ Već su pokrenuta u Maroku, Tunisu i Egiptu.

podataka ojačat će se i koordinacija među akterima izvršavanja zakonodavstva na granicama kako bi se pojačala borba protiv kriminalnih mreža uključenih u krijumčarenje migranata i trgovinu ljudima te spriječilo kretanje pojedinaca koji bi mogli predstavljati sigurnosne prijetnje.

Uspostavljena je dobra suradnja između EU-a i partnera na južnom Mediteranu kako bi se poboljšali kapaciteti partnera za učinkovito upravljanje granicama. Budući da su sigurnosne prijetnje sve češće prekogranične i globalne te se šire i zbog brzog razvoja tehnologije, potrebna je jača i učinkovitija suradnja. Cilj je inicijative omesti i suzbiti nezakonite aktivnosti, stvoriti zaštićeno i sigurno okruženje te zaštititi osobe i robu u zajedničkom mediteranskom prostoru.

Sigurnost granica

Inicijativom će se uspostaviti **zajednički pristup integriranom upravljanju granicama i sigurnosti**, osobito tako što će se:

- **ojačati institucionalni i operativni kapaciteti za upravljanje granicama** te osigurati usklađenost sa standardima ljudskih prava ciljanom tehničkom pomoći i stvaranjem sinergija s postojećim programima; pomoć će uključivati potporu aktivnostima izgradnje kapaciteta i suradničkom razvoju standardnih operativnih postupaka,
- **odabrati pilot-projekti malih do srednjih razmjera**, na temelju prethodno navedenih mjera i razmjena, koji bi se mogli razviti u dugoročne projekte,
- **uskladiti standardi i ubrzati carinjenje** digitalnim postupcima kako bi se smanjilo zagušenje i skratilo trajanje prijevoza,
- **poboljšati informiranost i razmjenjivati znanje**, na primjer putem zajedničkog okruženja EU-a za razmjenu informacija u području pomorstva, počevši sa studentskim posjetima i razmjenama za srednje i visoko rukovodstvo tijela za upravljanje granicama,
- **poticati suradnja između granične i obalne straže na Mediteranu** kako bi se poboljšala izgradnja kapaciteta i vještine u rješavanju situacija na moru optimizacijom korištenja Mediteranskog foruma o funkcijama obalne straže i drugih mehanizama suradnje i foruma EU-a i južnog susjedstva,
- **podržavanjem pregovora i provedbe radnih dogovora** između Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu („Frontex”) i tijela za upravljanje granicama partnerskih zemalja na južnom Mediteranu.

Kriminal ne poznaje granice. Važno je omogućiti kolektivan i koordiniran odgovor u borbi protiv korupcije, transnacionalnog organiziranog kriminala i terorizma. Veća pravosudna suradnja i suradnja u području izvršavanja zakonodavstva ključna je za osiguravanje odgovarajućih istraga i učinkovitog kaznenog progona kaznenih djela. Takva suradnja zahtijeva čvrst okvir za zaštitu osobnih podataka i postupovnih prava kao i sveobuhvatne okvire kaznenog pravosuđa. Već su uspostavljene brojne mjere za potporu policijskoj i pravosudnoj suradnji u regiji. Međutim, premošćivanje jaza između izgradnje kapaciteta, suradnje i konkretnih operativnih rezultata i dalje je velik izazov koji zahtijeva daljnju konvergenciju ciljeva. Za to je ključna pojačana suradnja i razmjena informacija, stručnog znanja i ranih

upozorenja između EU-a i naših partnera na južnom Mediteranu, jačanje pripravnosti na razvoj događaja u području droga i operativne suradnje u borbi protiv trgovine drogom s Centrom za pomorsku analizu i operacije u području narkotika.

MED-OP: pravosudna suradnja i suradnja u području izvršavanja zakonodavstva

Cilj inicijative bit će jačanje zajedničkog odgovora u borbi protiv teškog i organiziranog kriminala i terorizma intenzivnijom suradnjom u području izvršavanja zakonodavstva i pravosudnom suradnjom. Promicat će konvergenciju standarda u cijeloj regiji kako bi se omogućila operativna suradnja i odlučnije zaštitne mjere za građane i njihova prava. To će se postići mjerama opisanima u nastavku.

- **Uspostavit će se regionalni dijalog o unutarnjoj sigurnosti**, koji će redovito sazivati viši dužnosnici za sigurnosnu politiku iz zajedničkog mediteranskog prostora, po uzoru na Stalni odbor EU-a za operativnu suradnju u području unutarnje sigurnosti. Rad u okviru regionalnog dijaloga trebao bi dovesti do donošenja plana za operativnu suradnju u područjima od zajedničkog interesa, koji će se redovito ažurirati.
- **Usmjeravat će se zajedničke mjere** za borbu protiv teškog i organiziranog kriminala i terorizma, među ostalim uz potporu država članica i agencija EU-a, tako što će se:
 - promicati konvergencija ciljeva i ključnih reformi u području pravosuđa i zaštite podataka, među ostalim putem namjenske tehničke pomoći,
 - uklanjati ključni nedostaci u operativnom osposobljavanju,
 - održavati redoviti dijalozi sa stručnjacima,
 - organizirati studijski posjeti i kratkoročno raspoređivati nacionalni stručnjaci,
 - koristiti namjenska tehnička pomoć.
- **Poticat će se pregovori i provedba međunarodnih sporazuma i radnih dogovora**, među ostalim s Europolom, CEPOL-om, Eurojustom i Uredom europskog javnog tužitelja.

3. PROVEDBA I PRAĆENJE

Provedbu i praćenje Pakta nadgledat će dvoslojna struktura, na razini EU-a i na euromediteranskoj razini.

Na **razini EU-a** službe Komisije i Europska služba za vanjsko djelovanje brinut će se za koordinaciju i tehnički nadzor provedbe Pakta. O provedbi Pakta raspravljat će se svakih šest mjeseci na sastanku **Vijeća za vanjske poslove (FAC)** na temelju ažuriranih informacija o provedbi koje dostavljaju Komisija i visoka predstavnica. Te će rasprave omogućiti pripremu **godišnjeg ministarskog sastanka EU-a i južnog susjedstva.**

Europski parlament redovito će se obavješćivati putem svojih relevantnih odbora i međuparlamentarnih izaslanstava. Obavješćivat će se i Europski gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija. Euromediteranska skupština lokalnih i regionalnih vlasti poslužat će kao ključni institucionalni kanal za regionalne i lokalne doprinose.

Na **euromediteranskoj razini** zajednička skupina na razini viših dužnosnika sastajat će se dvaput godišnje kako bi pratila provedbu Pakta putem posebnog **akcijskog plana**. Skupina će okupiti predstavnike Europske unije i partnerskih zemalja na južnom Mediteranu i njezin će

rad pridonijeti pripremi **godišnjeg ministarskog sastanka EU-a i južnog susjedstva**. Drugi akteri, kao što su nacionalne i međunarodne financijske institucije, predstavnici civilnog društva te predstavnici drugih zemalja i međunarodnih organizacija, mogli bi, prema potrebi, biti pozvani da sudjeluju u raspravama skupine.

Inicijative predložene u Paktu pretočit će se u **zaseban akcijski plan**, u kojem će se za svaku inicijativu navesti zemlje sudionice i dionici. Provedba akcijskog plana ocjenjivat će se zajednički. On će biti podložan izmjenama i u njega će se s vremenom dodavati nove inicijative.

Službe Komisije i Europska služba za vanjsko djelovanje predstaviti će početni akcijski plan u prvom tromjesečju 2026. u zajedničkoj skupini na razini viših dužnosnika te će ga redovito ažurirati i preispitivati.

Unija za Mediteran ima iskustva u izgradnji regionalnih mreža i vođenju oglednih projekata. Ona će na temelju svojih ovlasti sazivati sastanke zajedničkih skupina, a bit će i partner u provedbi Pakta⁶⁰, među ostalim putem ministarskih sastanaka.

Parlamentarna skupština mladih za Mediteran dat će važne smjernice za provedbu i razvoj inicijativa u okviru Pakta. Slično tome, **organizirat će se redoviti dijalozi s organizacijama civilnog društva**, uključujući akademsku zajednicu, istraživače, društvene, kulturne i gospodarske aktere te poslovnu zajednicu.

4. ZAKLJUČAK

Predlaže se da **EU i partneri na južnom Mediteranu politički podrže Pakt u studenom 2025.** povodom 30. obljetnice Deklaracije iz Barcelone.

Pakt će doprinijeti oblikovanju zajedničke budućnosti u duhu partnerstva i zajedničke odgovornosti jer će omogućiti razvoj **integriranijeg, otpornijeg i sigurnijeg zajedničkog mediteranskog prostora**.

⁶⁰ Unija za Mediteran razvila je stručno znanje u područjima kao što su obrazovanje, zapošljavanje i gospodarski razvoj, voda, okoliš i plavo gospodarstvo, upravljanje krizama i civilna zaštita.